

12. Черноплеча О. Историчні передумови європейської інтеграції та нова роль Євросоюзу в глобальній економіці [Текст] / О. Черноплеча // Вісн. Тернопіл. нац. екон. ун-ту. – 2010. – №5-1. – С. 222-228.

Андрейченко А. В. Европейский выбор как фактор модернизации украинского общества

В статье исследованы основные механизмы европейского выбора как фактора политической модернизации. Прослежены эволюцию процесса европейской интеграции Украины, отношение к нему общественного мнения, особенности реализации политики реформ на основе европейских стандартов. Проанализированы внутри европейские, внутриукраинские и геополитические противоречия, которые мешают процессу политической консолидации украинского общества. Определены основные направления дальнейшего совершенствования политической системы Украины.

Ключевые слова: европейский выбор Украины, евроинтеграционный процесс, политика европейской интеграции, внутренние реформы, политическая модернизация, политическая консолидация, европейские стандарты.

Andrieichenko A. European choice as a factor in the modernization of Ukrainian society

The article examines the main mechanisms of European choice as a factor of political modernization. The evolution of the process of European integration of Ukraine, the attitude towards it of public opinion, and the peculiarities of the implementation of the policy of reforms on the basis of European standards have been followed. The author analyzes intra-European, intra-Ukrainian and geopolitical contradictions, which hinder the process of political consolidation of Ukrainian society. The main directions of further improvement of the political system of Ukraine are determined.

Keywords: European choice of Ukraine, European integration process, European integration policy, internal reforms, political modernization, political consolidation, European standards.

УДК 355.087.2:328.16'06(477):305-055.2

Левінська З. С.

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ЯК ПРОЯВ ГРОМАДЯНСЬКО-ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ У КРИЗОВИЙ ПЕРІОД СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

У статті детально проаналізовано та визначено зміст таких основних понять як «волонтерський рух», «волонтерство» у гендерному аспекті сучасних демократичних змін України. Досліджено безпосередню участь жінок у зоні бойових дій на Сході України як основного прояву жіночої громадянсько-політичної активності в умовах сучасних трансформаційних змін країни.

Ключові слова: волонтерський рух, волонтерство, волонтер, жінка-волонтер, жіноча волонтерська допомога, український жіночий волонтерський рух, громадянсько-політична активність жінок.

Сьогодні Україна перебуває у такому стані, який кидає виклик усьому свідомому громадянському суспільству, консолідує його. Слід зазначити, що вагомий внесок у цьому випадку припадає на громадський сектор, який представлений волонтерським рухом. Криза, в якій перебуває країна на сьогоднішній день, призводить до виникнення і здійснення певних ідей, що пов'язані з політичними, соціальними проблемами в українському суспільстві, а також активізації благодійних неприбуткових організацій. Тому в даний час саме волонтерський рух стає головною складовою, яка координує й трансформує всю структуру суспільства України.

Почнемо з визначення поняття волонтерства. Волонтерство – спільна або особиста, активна, добровільна участь громадянина в житті людей для реалізації їх життєвих потреб та поліпшення якості життя, соціального та економічного розвитку. Феномен волонтерства досліджують у наш час багато вчених з різних галузей соціально-гуманітарних наук. Зокрема його трактують як форму активної громадянської участі в суспільно-важливих, корисливих справах, спосіб колективної взаємодії й ефективний спосіб розв'язання актуальних соціальних, економічних, правових та ін. проблем у суспільстві [3, с. 94-96].

Волонтерська робота характеризується такими основними ознаками як: відсутність фінансового прибутку, добровільний характер діяльності, суспільна користь, яка поширюється на суспільство через волонтера, що її робить. Відповідно, волонтерською діяльністю може займатися будь-яка людина, незалежно від етнічних і культурних особливостей, віку, статі, релігії, матеріального та фізичного становища, яка має високий рівень відповідальності, а також прагне використовувати необхідні ресурси на блага інших людей, не очікуючи від цього винагороди та особистої вигоди. У багатьох розвинених країнах світу, а відтепер і в нашій країні, волонтерський рух стає системною основою самостійної регуляції у суспільстві.

Що ж таке «волонтер»? Що це за особа, і яка її місія. Волонтер (фр. *volontaire*; лат. *Voluntarius* – добровільно) має два значення: у першому випадку – це особа, яка абсолютно вільно, не переслідуючи корисливих цілей, займається добродійною діяльністю, що приносить користь суспільству. У другому – це людина, яка на добровільних засадах здійснює благодійну, неприбуткову діяльність, що має суспільно-корисний характер [13, с. 46].

Отже, волонтер займається діяльністю на користь блага суспільства, не отримуючи за це грошової винагороди. Зазвичай виокремлюють два типи волонтерів:

1. Волонтери, які працюють при різних соціальних службах;
2. Волонтери при громадських організаціях.

На сучасному етапі відбуваються певні зміни у роботі волонтерів, які можна охарактеризувати як зміну роботи волонтерів. Зокрема розрізняють: 1) волонтерів, праця яких націлена на тривалий час; 2) волонтерів, які працюють невеликий проміжок часу. Волонтерами, які працюють довгий час стають, зазвичай, особи безробітні, або особи, які мають невеликий прибуток. Волонтерам другого типу цікава справа лише у загальних рисах і вони ніколи не заглиблюються у неї й не вивчають її детально [4, с. 53-63].

В. Щорс виокремлює 3 основні типи волонтерів:

1. Волонтери-менеджери. Допмагають у роботі з суспільством, у наборі волонтерів;
2. Волонтери-помічники. Допмагають людям, що потребують допомоги, не постійно, а тільки за потребою;
3. Волонтери-прямої допомоги. Працюють один на один з людиною [14, с. 15-18].

Козачук М. Б. зазначає, що діяльність і прояв волонтерської допомоги в Україні відображається у розгляді чотирьох основних складових соціальної підтримки, а саме: громади, родини, державних структур та громадських об'єднань. Дані складові пов'язані між собою і взаємодіють одна з одною у всіх суспільних сферах [8, с. 92-96].

На думку Вознюк П. Ф., Яблонського В. М. та ін. зростання активної діяльності волонтерського руху в Україні на сучасному етапі обумовлено такими головними чинниками як: криза у внутрішньополітичних процесах, зовнішня агресія, неспроможність держави ефективно виконувати свої функції, відсутність необхідних ресурсів у забезпеченні нагальних потреб громадян. Таким чином криза в країні та зовнішні впливи поставили під загрозу існування України як суверенної держави, а головне – були сприйняті громадянами як велика загроза для всього українського суспільства. Тому активні та небайдужі громадяни взяли на себе відповідальність за допомогу людям у період воєнних дій на території України [11, с. 13].

Сьогодні динаміка функціонування волонтерського руху в Україні відбувається за рахунок добровільної допомоги недержавних громадських організацій та їх окремих

представників, які співпрацюють з широким колом суспільства. На сучасному етапі волонтерський рух корегує майже всі сфери життя суспільства у всіх країнах світу. Варто відзначити, що вітчизняний волонтерський рух активізує всі власні сили і ресурси на допомогу суспільству у важкі для країни часи.

Волонтерство як суспільне явище в сучасній Україні активізувало свої дії тоді, коли держава у повній мірі не змогла виконати певні завдання перед українським суспільством. Так волонтери, які допомагають бійцям на Сході України, а також їх сім'ям, з'явилися тоді, коли державні органи проявили свою недостатню підтримку у матеріальному забезпеченні.

Слід виділити наступні фактори, які зумовили необхідність функціонування волонтерського руху у даний час: відсутність необхідних речей і ресурсів у армії, відсутність своєчасного забезпечення цими ресурсами бійців, відсутність матеріальної підтримки сімей військовослужбовців, а також біженців з боку держави [2, с. 26-33].

Варто відзначити, що через проведення антитерористичної операції на Сході України у потужну волонтерську діяльність включені й свідомі громадянки – жінки-патріотки України. Відтепер тема жінки на війні – це не нова парадигма. За останні роки Україна здобула абсолютно нове покоління жінок, які відстоюють свою патріотичну громадянсько-політичну позицію щодо війни на Україні. Наразі велика кількість українок – волонтерок, медичних працівниць та військових бореться за життя наших бійців, часом дорогою для себе ціною.

Мета статті полягає у дослідженні гендерної складової українського волонтерського руху, а також жіночої волонтерської допомоги українській армії й осмисленні ролі безпосередньої участі українського жіноцтва у зоні бойових дій як прояву громадянсько-політичної активності й патріотизму жіночої статі у скрутні часи.

З початком війни на сході України у центрі українського волонтерського руху опинилися активні жінки. Багато з них втратили своїх близьких і рідних, але найголовніше – не втратили мужності й патріотизму. Слід виокремити наступні напрями роботи жіночого волонтерського руху України, що працює безпосередньо з учасниками антитерористичної операції та їх родинами, а саме: допомога армії необхідними речами, допомога пораненим з медикаментами та надання першої невідкладної допомоги, допомога сім'ям учасників АТО, а також допомога переселенцям зі сходу та Криму тощо. Жінки-волонтери надають необхідну психологічну, юридичну, гуманітарну допомогу, реалізують пошук житла та роботи, допомагають людям у адаптації в новому місті [6, с. 38-49].

Досліджуючи феномен сучасного жіночого волонтерства, слід наголосити на тому, яким чином українські жінки проявляють свою громадянську активність у волонтерських організаціях, спрямованих на допомогу українським військовим. З поміж цих організацій виокремлюють такі основні:

– 39 Жіноча Сотня Самооборони та «Українська Жіноча Варта» (організація займається домедичною, загальновійськовою та психологічною підготовкою жінок для роботи з військовими);

– Жіноча Волонтерська Група «Hand Made для армії руками небайдужих полтавок». Плетіння жінками маскувальних сіток та різних виробів ручної роботи);

– Волонтерський центр «Жіноча Сотня Самооборони Майдану з Чернігова». Об'єднання жінок, які займаються забезпеченням учасників АТО речами необхідними для бойових дій);

– Громадське об'єднання «Жіноча сила України» (займається матеріальною, психологічною, соціально-правовою допомогою родинам військовослужбовців та воїнів АТО);

– Благодійна організація «Благодійний Фонд Марини Шеремет» (основна діяльність фонду – координація та мобілізація зусиль волонтерів для допомоги військовим та пораненим у зоні бойових дій);

– Фонд Діани Макарової «Повертайся живим» (надання допомоги армії, біженцям, пораненим та сім'ям військовослужбовців);

– Благодійна організація «Волонтерська Сотня» (важлива організація заснована депутатом та громадською діячкою О. Масоріною. Основна діяльність організації – допомога підрозділам ЗСУ та МВС нелетальними системами захисту, а також забезпечення бійців необхідною медичною, технічною та продовольчою допомогою. Організовується безперечна потужна допомога військовим у зоні АТО) [9].

Наразі можна стверджувати, що сучасне українське волонтерство зародилось з подій на Майдані. Українські волонтерські організації нараховуються десятками, а волонтери – сотнями й тисячами. Щодо гендерної сегрегації, то можна сказати, що чоловічий та жіночий сегмент задіяні у волонтерській діяльності на одному рівні.

В. Щорс відзначає головні цілі й мотиви, що спонукають жінок і чоловіків працювати волонтерами, серед яких спостерігає: бажання допомогти, внесення особистої ініціативи у суспільство; моральне задоволення від своєї благочинної діяльності; вироблення професійних навичок; ініціативна робота в благодійній організації; почуття власної гідності і потреби, а також почуття морального обов'язку [14, с. 15-18].

Слушною є думка О. Кісь, яка говорить про те, що український жіночий волонтерський рух показав в даний час наскільки потужними і ефективними можуть бути ідеї прийняті жінками за короткий проміжок часу, як жінки здатні у тяжких умовах оперувати людськими та матеріальними ресурсами. Це у свою чергу є запереченням гендерних стереотипів про високу емоційність жіночої статі, нездатність жінок приймати жорсткі рішення, коли це необхідно [7].

Слід наголосити на тому, що прояв громадянсько-політичної активності жінок неможливо уявити поза межами практичної діяльності, яка представлена роботою жінок у негромадських жіночих організаціях. Їхня основна діяльність спрямована і зорієнтована на роботу з жінками та молоддю, а також на захист прав жінок. Практична діяльність жіночих волонтерських організацій представлена в індивідуальній формі допомоги. Волонтери проводять консультації для жінок та дітей. Надають їм психологічну, медичну, соціальну, педагогічну допомогу. Велика робота жінок-волонтерів втілюється у сфері соціального захисту, а саме: моральної, матеріальної підтримки багатодітних родин, матерів-одиначок. Значне місце у діяльності волонтерських жіночих організацій займають соціальна та психологічна допомога жінкам та дітям, які зазнали фізичного та морального насильства, а також робота з молодими сім'ями, підготовка молоді до подружнього життя тощо.

Слід відзначити те, що наразі українські жінки вже дедалі частіше залишають звичне волонтерство і йдуть воювати на війну, підписавши контракт з ВСУ. На 2017 рік за статистикою загальна кількість жінок, які працюють у зоні АТО складає майже 50 тис. осіб. Жіноча стать воює на рівні з чоловічою. Наразі для того, щоб жінки мали рівні права разом із чоловіками необхідна активна, системна та цілеспрямована робота на різних щаблях суспільства. Досить важливо це щодо представленості жінок у силових структурах, адже шовіністичні традиції склалися у цьому секторі роками і століттями. Сьогодні в Україні діє надзвичайно важливий проект та соціологічне дослідження, що має за головну мету запобігти тим перепонам, що стоять перед жінками у армії. Цей проект має назву «Невидимий батальйон» і присвячений гендерній рівності та правам жінок у ЗСУ. Авторка проекту – голова ГО «Інститут гендерних програм» та керівниця волонтерського «Центру підтримки аеророзвідки» Марія Берлінська домоглася за допомогою міжнародних і українських організацій підписання наказу міністром оборони «Про розширення переліку штатних посад для осіб солдатського, сержантського та старшинського складу». Цей наказ означає що для багатьох жінок, які є учасницями бойових дій в зоні АТО більшість посад, які раніше були заборонені, стають відкритими, жінки мають право займати посади інструкторів з фізичної підготовки, водіїв, фотографів та ін. [1].

Варто відзначити те, що у громадсько-воєнній сфері гендерна проблематика займає одне з важливих і чільних місць. Це викликано двома важливими чинниками, а саме: агресія й фізична сила, притаманна чоловікам у збройних силах поступово втрачають свою актуальність і значення, адже вони перебувають у фазі трансформації на сучасному етапі, що

й призводить до залучення жінок у військову сферу. Другим важливим чинником виступає те, що жінки і чоловіки мають однакові права й обов'язки, тому їх участь і функції у збройних силах мають бути рівнозначними, незалежно від їх статі [10].

Військові дії на території України дедалі активніше спонукають державу ретельно поставитися до проблеми включення гендерної складової у збройні сили, а також надати змогу українським жінкам перебувати й служити на передовій. Результати соціологічного дослідження «Невидимий батальйон: участь жінок у військових діях АТО» надав змогу виявити основні проблеми жінок, які перебувають у зоні бойових дій. Серед основних проблем постає головна – можливість приймати рішення в армії, адже жінки фактично не мають змоги приймати рішення, через існуючі стійкі стереотипи про те, що вони «жінки». Ще однією серед головних проблем можна вказати на те, що жіноча стаття не є офіційно оформленою, а отже фактично не може отримувати оплату за свою працю у зоні АТО. Це все призводить до того, що надалі жінки-військові не матимуть державних пільг та статусу учасниць бойових дій. Інша не менш важлива проблема це та, що жінки офіційно оформлені не на ті посади, якими реально займаються. Також слід зазначити, що на державному рівні не обговорюється питання умов перебування та проживання жінок у зоні бойових дій. Фактично перевага служінню у Збройних силах України надається головним чином чоловікам, що виключає з армії жінок з їхніми проблемами та потребами [5].

Слід зазначити, що рівний доступ чоловіків та жінок до армії є головною позицією ліберального фемінізму. Ця позиція інтерпретується таким чином: якщо обмежити доступ жінок до армії, то це призведе до обмежень їх у кар'єрному зрості. Ліберальний підхід, головним чином, виступає за інтеграцію жінок у воєнні структури країни. Якщо ж говорити про радикальний фемінізм, то цей підхід навпаки критикує позицію включення жінки до армії. Радикальна позиція критикує армію і війну як патріархальні речі, які несумісні з жіночими цінностями і які приносять шкоду самим жінкам. Доцільно вказати на те, що обидві позиції мають право на існування й критику з боку суспільства, оскільки бойові дії засуджуються багатьма українцями, які хочуть закінчення цієї неоголошеної війни на Сході України [12].

Отже, військова агресія проти України сприяла не лише активізації жінок у миротворчих процесах як волонтерів, а й активному залученню жінок до армії. Багато жінок на добровільних засадах заключили контракт задля захисту Батьківщини. Як зазначалось раніше, держава суттєво розширила перелік військових спеціальностей, які дозволяється опановувати жінкам-військовослужбовцям, у тому числі і бойові спеціальності. Важливо, щоб державні органи влади й надалі були націлені на активне просування прав жінок, забезпечення їх представництва в мирних переговорах, у армії та у постконфліктному відновленні нашої країни.

Різні напрями і види волонтерської діяльності, активне залучення волонтерів (як жінок, так і чоловіків) та волонтерських організацій до співпраці з владою і державою – всі ці актуальні питання можуть стати темами подальших досліджень у майбутньому.

Використана література:

1. Берлінська М. «Ми хочемо проявити людські обличчя на цій війні і невидимий батальйон, яким є жінки». Презентація документального фільму «Невидимий батальйон». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://womo.ua/mariya-berlinska-mi-hochemo-proyaviti-lyudski-oblichchya-na-tsiy-viyni-nevidimiy-batalyon-yakim-ye-zhinki/>
2. Беліков А. В. Виховний потенціал волонтерського руху у кризових ситуаціях [Текст] / А. В. Беліков // Виховання особистості: національно-патріотичний вимір: матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції (16-17 квітня): у 2-х ч. Ч.1 / за ред. А. М. Зубка, С. О. Моїсеєва та ін. – Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». – 2015. – С. 26-33.

3. Волонтерство [Текст]: словник // Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / Андрущенко В. П., Астахова В. І., Бех та ін. – Київ: ДЦССМ, 2002. – Кн. 4. – С. 94-96.
4. Ворначева Л. Волонтерство як складник формування активного громадянина: Соціальний тренінг [Текст] / Л. Ворначева // Українська мова і література в школах України. – 2015. - №6. – С. 53-63.
5. Гендерний інформаційно-аналітичний центр «Крона»: Жінки у збройних силах світу та України: на шляху до інтеграції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://krona.org.ua/jinku-zbrojni-sulu-svity-ta-ukrainu.html>.
6. Жужа Л. О. Волонтерство АТО як політичний інститут: сутність та вплив на громадянське суспільство України / Л. О. Жужа // Сучасне суспільство. – 2015. – Вип. 1(1). – С. 38-49. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cuc_2015_1%281%29__7
7. Кісь О. «Традиційні» жіночі ролі в умовах війни набувають мілітарного значення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/culture/2015/10/9/201525/>.
8. Козачук М. Б. Волонтерський рух в Україні в період кризового стану: соціологічний вимір [Текст] / М. Б. Козачук // Наукові праці [Чорноморського державного університету ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Сер.: Соціологія. – 2015. – Т. 258, Вип. 246. – С. 92-96.
9. Молодіжне лідерство і волонтерство в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php?Element_ID=73473
10. «Невидимий батальйон»: участь жінок у військових діях в АТО (соціологічне дослідження). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7746/Martsenyuk_Nevydymyi_bataloin.pdf
11. Розвиток громадянського суспільства в Україні: аналіт. доп. [Текст] / В. М. Яблонський, П. Ф. Вознюк, Д. М. Горелов [та ін.]; за ред. О. А. Корнієвського, М. М. Розумного. – К.: НІСД, 2015. – С. 13.
12. Спільне. Commons. Війна, націоналізм та жіноче питання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://commons.com.ua/uk/vijna-nacionalizm-ta-zhinoche-pitannya/>
13. Сучасна політична лексика: енциклопед. словник-довідник [Текст] / І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.; за наук. ред. Хоми Н. М. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2015. – 396с.
14. Щорс В. В. Волонтерський рух в Україні [Текст] / В. В. Щорс // Психологічна газета. – 2009. – №24. – С. 15-18.

Левинская З. С. Волонтерское движение как проявление гражданско-политической активности в кризисный период современной Украины : гендерный аспект

В статье детально проанализировано и определено содержание таких основных понятий как «волонтерское движение» и «волонтерство» в гендерном аспекте современных демократических изменений Украины. Исследовано непосредственное участие женщин в зоне боевых действий на Востоке Украины как основного проявления женской гражданско-политической активности в условиях современных трансформационных изменений страны.

Ключевые слова: волонтерское движение, волонтерство, волонтер, женщина-волонтер, женская волонтерская помощь, украинское женское волонтерское движение, гражданско-политическая активность женщин.

Levinska Z. Volunteer Motion as a Manifestation of Civic and Political Activity during the Crisis Modern Ukraine: Gender Aspects

In the article in detail is analysed and certain maintenance of such basic concepts as «volunteer motion» and «volunteering» in the gender aspect of modern democratic changes of Ukraine. The direct participating of women is investigational in the zone of the battle operating on

East of Ukraine as a basic display of woman civil-political activity in the conditions of modern transformation changes of country.

Keywords: volunteer motion, volunteer, woman-volunteer, charity, womanish volunteer help, Ukrainian womanish volunteer motion, civil-political activity of women.

УДК 321.01 (1-83) : 316.422

Шановал К. І.

ПРОБЛЕМНИЙ КОНТЕКСТ ОСНОВНОГО ЗАВДАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТРАНЗИТНОЇ КРАЇНИ

Статтю пронизує думка про специфіку політичної модернізації транзитної країни (якою є й сьогоденна Україна). Сама по собі та специфіка вбачається у двох пунктах. По-перше, в необхідності припинити процес «політизування суспільства зверху», – бо це об'єктивно може звестись до нової його тоталітаризації, що викличе нові «майданові відповіді знизу. По-друге, всю політико-модернізаційну справу слід розпочинати з модерної реформації політичної сфери суспільного життя людей. Виклади вказаної думки – предмети окремих мікро-дослідницьких публікацій авторки.

Ключові слова: політична модернізація, політична трансформація, реформаційний ризик, транзитне суспільство.

Усі політичні людності – країни і суспільства, на шляху реалізації свого розвитку, як правило, проходять стадіально-еволюційний процес із трьох (основних) своєрідних ланок, – 1) первинний поштовх до розвитку, 2) революційно-реформаційні зміни, 3) різноманітні та різновидові трансформації на цивілізаційному шляху тощо. Істотні зміни в житті людей, окремих народів та їхніх спільнот відбуваються в координатах «зміст – форма – результат», а гегелівська «міра якості» досягнутого ефекту проходження ними вказаних стадіальних змін визначається феноменом «модернізація» (фр. *moderne, modernizer* – осучаснення, удосконалення, довершення). Процес просування трансформаційними стадіями та якісною мірою змін й може бути названим модернізаційним процесом.

Поняття «модернізація» впроваджено до наукового обігу на початку 50-х років ХХ ст. одночасно в англійській та французькій науковій літературі (А. Дж. Тойнбі, К. Левін, С. Ліпсет, С. Верба, Д. Аптер та ін.). У вітчизняній науковій літературі найбільш вдале визначення поняття модернізації дав В.П. Горбатенко (1999 р.). У найзагальнішому сенсі – це «процес набуття менш розвиненими суспільствами низки рис, характерних для більш розвинених суспільств...» [4, с. 12]. У відношенні до внутрішньополітичних умов окремо взятих країн/суспільств суто політичну модернізацію вчений характеризує як «практичне втілення елементів раціоналізації влади і політичної бюрократії шляхом органічного зростання здатності політичної системи постійно й успішно адаптуватись до нових зразків соціальних цілей; диференціацію структури політичної сфери, орієнтовану на ... ослаблення і заміну традиційних еліт модернізаторськими; подолання відчуження населення від політичної влади й забезпечення його групової та індивідуальної участі в політичному житті...» [4, с. 25].

Оскільки процес модернізації торкається усіх сфер життя та галузей життєдіяльності суспільства, – її, наразі, й можна назвати *соціальною модернізацією*. Основна ж мета нашої статті – виявити специфіку протікання не соціальної, а суто політичної модернізації, – того типу змін, які, здебільшого, стосуються політичної сфери умовно взятого до аналізу суспільства. Саме в політичній сфері, підкреслює В.М. Тімашова (2017 р.), й «робиться політика» та саме в реформаційний спосіб «здійснюється цивілізаційна модернізація будь-якої країни» [9, с. 28-29].

Політична модернізація є необхідною та невід'ємною умовою переходу до моделі сучасного демократичного суспільства, особливо в контексті так званого «транзитного переходу». В останні два десятиліття «транзитивна проблема» зазнала досить чітку смислову